

HLAVA III SPRÁVA ZAJIŠTĚNÉHO MAJETKU

§ 8a Účel správy a odpovědnost správce

(1) Majetek zajištěný v trestním řízení se spravuje podle tohoto zákona, pokud je zapotřebí právně jednat nebo činit potřebné úkony, aby nedošlo bezdůvodně k snížení hodnoty zajištěného majetku nebo k jeho zmenšení, popřípadě aby se majetek očekávaným způsobem zvýšil.

(2) Pro dosažení účelu správy správce vykonává v potřebném rozsahu práva a povinnosti spojené se zajištěným majetkem, jejichž výkon mu příznává tento zákon, nebo jejichž výkon byl obviněnému zakázán soudem. Správce vykonává jednotlivá práva a povinnosti podle povahy zajištěného majetku a práv s ním spojených v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy a v souladu s pověřením nebo smlouvou o správě; přitom postupuje řádně a svědomitě.

(3) Nestanoví-li zvláštní právní předpisy jinak, odpovídá správce za škodu způsobenou při výkonu správy jím nebo osobami, které použil k plnění svých úkolů, tomu, komu byla způsobena v souvislosti s výkonem této činnosti; této odpovědnosti se zproští, prokáže-li, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat.

(4) Správce je povinen mít po dobu výkonu správy uzavřenou smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu nebo jinou újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem správy; to neplatí, odpovídá-li za jeho činnost stát podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Smlouva musí pokrývat odpovědnost správce za škodu, která je způsobena jeho konáním nebo opomenutím při výkonu funkce správce nebo v souvislosti s ní nebo konáním nebo opomenutím jeho zaměstnanců při výkonu jeho funkce, pokud ke konání nebo opomenutí došlo v době trvání pojištění. Tuto smlouvu je správce povinen uzavřít nejpozději do 5 dnů poté, co byl pověřen správou nebo s ním byla sjednána smlouva o správě, a neprodleně po jejím uzavření doložit tuto skutečnost tomu, kdo jej pověřil výkonem správy, nebo s ním sjednal smlouvu o správě.

(5) Limit pojistného plnění sjednaný ve smlouvě o pojištění odpovědnosti uvedené v odstavci 4 musí činit minimálně 1 000 000 Kč pro jednu pojistnou událost; pro správce, který na základě zajištěných práv k podílů

vykonává funkci člena statutárního orgánu v obchodní korporaci, jejíž roční úhrn čistého obrátu podle zákona o účetnictví za poslední účetní období předcházející pověření správou dosáhl alespoň částku 100 000 000 Kč, anebo který zaměstnává nejméně 100 zaměstnanců v pracovním poměru, musí činit limit pojistného plnění minimálně 10 000 000 Kč pro jednu pojistnou událost.

I. Pojetí a účel správy

Správa zajištěného majetku je souborem právních, administrativních a praktických úkonů vykonávaných správcem, jejichž cílem je uchování hodnoty majetku po dobu zajištění v trestním řízení. Správcem je orgán činný v trestním řízení, organizační složka státu, státní organizace nebo soukromoprávní subjekt. **Hodnotou** je kvalita a kvantita majetku, nikoli jeho cena v místě a čase obvyklá dle § 22 odst. 2 zák. o majetku ČR. **Cena** majetku v místě a čase obvyklá se od hodnoty odchyluje vlivem tržních faktorů a ty správce nemůže zpravidla ovlivnit. Tendence zaměňovat hodnotu za cenu v místě a čase obvyklou je mylný přístup.

Bezdůvodným poklesem hodnoty označujeme stav, kdy správce nevykonává v potřebném rozsahu práva a povinnosti mu dané, nečiní kroky k tomu, aby hodnota svěřeného majetku neklesala více či v čase rychleji, než je dáno důvodným poklesem hodnoty. Důvodným poklesem je takový pokles hodnoty, který nastal na základě působení faktorů stojících mimo vliv a kontrolu činnosti správce. U hmotného movitého majetku, u něž se aktivní správa řeší nejvíce, se jedná o důsledek přirozeného morálního a fyzické opotřebení. V případě nehmotného movitého majetku se správce nejčastěji setkává se směnkami, dluhopisy a pohledávkami, důvodným poklesem hodnoty je typicky změna bonity dlužníka po dobu držení aktiva.

Ke **zmenšení majetku** může dojít např. v případě, kdy správce dostatečně nezabezpečí majetek proti krádeži nebo jeho zničení a v důsledku toho dojde ke krádeži zajištěného majetku (např. vozidla) nebo k jeho zničení (např. vzácný obraz není uskladněn v potřebných podmínkách a plátno se úplně rozmočí).

K **očekávanému zvýšení majetku** může dojít např. v případě, že je zajištěna kobylna, které se narodí hříbě.

Povaha zajištěného majetku je rozhodným faktorem pro stanovení potřeby aktivní správy zajištěného majetku, kdy nepostačí jeho administrativní zajištění. **Aktivní správou** rozumíme stav, kdy nad rámec administrativního zajištění je majetek ve fyzické dispozici správce, který na něj prakticky působí

(uskładňuje jej, zabezpečuje jej, zajišťuje jeho údržbu nebo prodej) nebo vykonává práva s takovým majetkem spojená (sleduje splatnost a vymáhá pohledávku, vykonává práva spojená s podílem v obchodní korporaci, domáhá se neplatnosti jednání učiněného v rozporu se zákazy v usnesení o zajištění apod.).

Ustanovení § 8a odst. 1 konstatuje, že správce má činit úkony, aby nedošlo k bezdůvodnému poklesu hodnoty nebo zmenšení majetku nebo aby se popřípadě majetek očekávaným způsobem zvýšil. Cílem činnosti správce tedy není dosažení zvýšení hodnoty majetku (např. cestou spekulací s cennými papíry na burze, opravou zajištěného domu, nalakováním zajištěného auta), nicméně případné zvýšení hodnoty majetku se nevylučuje. Je tak vyjádřen příklon k progresivnímu neboli dynamickému pojetí správy.

Dynamické pojetí správy reflektuje stav, kdy správce přistupuje ke správě aktivně, nikoli byrokraticky, přičemž vyhledává metody správy, včetně prodeje, které nejlépe vystihují charakter spravovaného majetku. Jde o vytváření postupů, jejichž cílem je s ohledem na stav majetku zachování jeho nejlepší možné hodnoty (v případě prodeje co nejvyššího finančního výnosu z prodeje), a to při efektivním vynakládání prostředků správce.

Pro řádné zajištění účelu správy lze jen doporučit, aby orgán činný v trestním řízení, je-li to možné a neohrozí-li to účel trestního řízení, spolupracoval s pověřeným, popř. smluvním, správcem ideálně již v době před vydáním pověření ke správě nebo uzavřením smlouvy o ní. V rámci spolupráce si orgán činný v trestním řízení a správce vyjasňují, jaké má majetek vlastnosti a charakter, zda se pro řádnou správu předpokládají zvláštní podmínky nakládání s takovým majetkem, jaká je hodnota majetku, a pokud existují omezení a rizika, která mají vliv na hodnotu majetku v čase, o jaká jde a zda a jak jim lze předejít.

Co nekomplexnější naplánování správy vede k řádnému a svědomitému výkonu správy a ve svém důsledku k omezení případných škod při výkonu správy. Konzultace s předpokládaným budoucím správcem může sloužit mimo jiné rovněž jako jeden z podkladů k rozhodování orgánu činného v trestním řízení o tom, zda má dojít k odnětí majetku z dispozice osoby, které je zajištěn, nebo k jeho zajištění při ponechání majetku na místě, kde se nachází. K účasti správce při prohlídce srov. výklad k § 5. Analýza poskytne podklady i k budoucímu rozhodování o prodeji majetku v průběhu trestního řízení.

Povinnost orgánu činného v trestním řízení k případné aktivní správě majetku začíná okamžikem, kdy je vydáno usnesení o zajištění podle trestního řádu, popř. okamžikem, kdy je majetek dodatečně zjištěn a sepsán postupy podle § 5 až 8. Již v tomto okamžiku musí orgán činný v trestním řízení vyhodnotit, zda je majetek takového charakteru, že je zapotřebí provádět jeho aktivní správu

a nepostačí administrativní zajištění, a zda je třeba jeho správou pověřit jiného správce nebo zajistit smluvního správce. Takové vyhodnocení je žádoucí provádět v úzké spolupráci s tím, kdo má správu vykonávat. K pověření správou nebo uzavření smlouvy o správě zajištěného majetku může dojít i přímo na místě zajištění, pokud je budoucí pověřený nebo smluvní správce přítomen.

Příklad nesprávné praxe:

Státní zástupce vydá usnesení o zajištění motorových vozidel, jejichž majitelem je dle výpisu z registru motorových vozidel osoba X. Policejní orgán na základě tohoto usnesení fyzicky zajistí motorová vozidla, převezme je od osoby X a ihned převezve do svého skladového areálu. Následně policejní orgán pověří správou ÚZSVM/MV-CENZA podle § 9 odst. 1 nebo § 9 odst. 4 písm. a) a vydá usnesení o prodeji podle § 12 odst. 2 písm. b). Vzhledem k tomu, že o zajištění vozidel rozhodl státní zástupce, pověření ke správě a případné usnesení o prodeji musí rovněž vydat státní zástupce, neboť ke správě zajištěného majetku je příslušný ten orgán činný v trestním řízení, který o zajištění rozhodl, pokud správa nepřejde na soud podle § 1 odst. 5.

Pokud nejsou v pověření ke správě práva a povinnosti správce stanovena, byť jejich alespoň rámcové vymezení je povinnou obsahovou náležitostí pověření podle § 9 odst. 7, nezpůsobuje tento nedostatek bez dalšího neplatnost pověření. To samé lze uvést v případě smlouvy o správě. V takovém případě se má za to, že správce má povinnosti a práva při správě majetku přiznaná tímto zákonem, neboť orgán činný v trestním řízení v pověření či smlouvě nestanovil nic odlišného. Tato práva a povinnosti jsou uvedeny zejména v § 10 a § 12, v případě správce podílu v obchodní korporaci též v § 10a a návazně v zákoně o obchodních korporacích.

V průběhu správy může orgán činný v trestním řízení příslušný k výkonu správy kdykoli zrušit nebo změnit pověření ke správě pověřenému správcí. Činí tak písemně formou opatření, přičemž nemusí uvádět důvody svého postupu. V opatření zároveň uvede, jak má pověřený správce s majetkem naložit. Správce vykonává správu do té doby, než se o zrušení pověření dozví. Poté by měl správu neprodleně ukončit. Přesto správce provede ještě neodkladné úkony, které jsou nezbytné pro uchování hodnoty zajištěného majetku nebo z jejichž nedokončení by pro správce vyplývaly sankce ze strany třetích subjektů.

II. Správa jednotlivých druhů majetku

Správce vykonává práva a povinnosti v souladu s tímto zákonem (§ 10, § 10a a § 12), popř. jinými předpisy, a pověřením ke správě nebo smlouvou dle povahy a charakteru majetku. Kromě zákonných práv a povinností vykonává i práva, jejichž výkon byl tomu, komu je majetek zajištěn, zakázán v usnesení o zajištění, a je zapotřebí tato práva vykonávat (typicky nemajetková práva spojená s podílem, např. hlasovací právo). Taková práva správce však vykonává jen tehdy, pokud byl jejich výkonem pověřen v pověření nebo to vyplývá ze smlouvy o správě. Proto orgán činný v trestním řízení musí vždy tato práva v pověření či smlouvě vymezit. Nestačí, že jejich výkon zakáže v usnesení o zajištění. Správce může orgánu činnému v trestním řízení i sám podat návrh na to, aby byl povinné osobě zakázán i výkon dalších práv k zajištěnému majetku, pokud při jeho správě dodatečně zjistí, že je to potřeba pro výkon řádné správy. Takovou možnost dodatečného zajištění práv předpokládá § 47 odst. 4 tr. řádu (na který odkazuje § 344a, § 347, § 358b tr. řádu) a § 79a odst. 2 tr. řádu.

Správce při správě využívá pouze ty nástroje, které mu pro daný typ majetku zákon přiznává. Tedy ani v případě, kdy se vlastník zajištěného domu o dům řádně nestará a ten chátrá, správce není povolán k výkonu faktické správy takového domu a neprovádí na něm opravy nebo v případě, kdy v důsledku vývoje na kapitálovém trhu klesá hodnota zajištěných akcií, správce neprovádí spekulace a neprodává zajištěné akcie (takový prodej by přicházel v úvahu v případě, že by došlo k významné krizi na kapitálovém trhu a hodnota cenných papírů by se rapidně propadala, viz výklad níže). Správce při správě činí ta právní jednání, popř. u hmotných movitých věcí i faktické úkony, jež je zapotřebí činit u daného typu majetku za dané situace (např. vymáhá pohledávku, žaluje na neplatnost právního jednání, kterým byl zajištěný majetek zcizen, skladuje, zabezpečuje a vykonává údržbu vydaných nebo odňatých hmotných movitých věcí, jejichž povaha údržbu vyžaduje, vykonává práva k podílu společníka obchodní společnosti).

Z pohledu výkonu správy lze majetek rozřadit do několika kategorií – viz níže. Fakticky je do aktivní správy přebírán zejména hmotný majetek, který byl odebrán z dispozice tomu, komu byl zajištěn, a fyzicky převzat správcem za účelem vykonání úkonů zabraňujících bezdůvodnému poklesu hodnoty majetku.

Nemovitý majetek (např. byty, domy, chaty, pozemky). Nemovitý majetek se zajišťuje pouze administrativně zápisem v katastru nemovitostí, tzv. **blokač**

formou poznámky bránící převodu vlastnického práva na jinou osobu nebo zatížení nemovité věci jiným právem (např. zástavním právem nebo zřízením služebnosti). Aktivní správa se nevykonává. Prodej nemovité věci může být v průběhu trestního řízení uskutečněn pouze se souhlasem osoby, které byla zajištěna. Realizaci prodeje je vhodné pověřit ÚZSVM nebo MV-CENZA, popř., pokud by to nebylo možné, exekutora, nebo za tímto účelem uzavřít smlouvu se smluvním správcem (u těchto soukromých subjektů je však třeba počítat s tím, že správu vykonávají za odměnu, tj. s vyššími náklady). Prodej bez souhlasu obviněného se v zásadě nepředpokládá, a to ani v případě, že nemovitá věc chátrá, neboť usnesení o zajištění nijak neomezuje práva a povinnosti toho, komu byla nemovitost zajištěna, tj. řádně o nemovitou věc pečovat. Je na vlastníkovi nemovité věci, aby se o nemovitou věc staral. Výjimkou by mohla být např. situace opuštěné nemovitosti, která by z důvodu chátrání rychle ztrácela na hodnotě. Rozhodnutí o prodeji by v takovém případě bylo vydáno na základě § 12 odst. 2 písm. b).

Příklad nesprávné praxe:

Policejní orgán zajistil bytový dům, jednotlivé byty jsou pronajaty nájemníkům. Správu bytového domu pověřil ÚZSVM/MV-CENZA s následujícím vymezením práv a povinností správce: péče o dům, výběr nájemného a jeho zaslání na zálohový účet policie, výběr záloh na služby, jejich rozúčtování a zaslání poskytovatelům služeb, vymáhání dlužného nájemného a plateb za služby.

Policejní orgán má podle trestního řádu povinnost administrativně zajistit nemovitou věc tak, že v usnesení zakáže tomu, komu ji zajistil, převod vlastnického práva na jinou osobu, její zatížení, poškození nebo ničení. Zajištění provede katastrální úřad formou poznámky v katastru nemovitostí. Péče o dům, včetně inkasa nájemného a záloh na služby, jsou nadále povinností a právem obviněného. Pokud policejní orgán v usnesení zajistí i pohledávku na budoucí nájemné, pak správu inkasa nájemného a vymáhání případných nedoplatků může svěřit pověřenému správci.

Hmotný movitý majetek (např. motorová vozidla, letadla, mobilní telefony, elektronika, barely ropy, zvířata, obrazy). K aktivní správě dochází, pokud je tento majetek fyzicky odebrán z dispozice vlastníka. Majetek musí být uskladněn podle své povahy a charakteru, aby byl realizován požadavek na

řádnou a svědomitou správu. Je třeba dbát na to, aby nedošlo k bezdůvodnému snížení hodnoty nebo k jeho zmenšení na základě nevyhovujících podmínek uskladnění nebo nedostatečné péče. Pokud se jedná o majetek, který podléhá rychle zkáze nebo jeho cena klesá v čase, je třeba zvážit prodej, a to buď se souhlasem, nebo bez souhlasu osoby, které byl zajištěn. Samotný prodej je opatřením správy, kdy dochází k transformaci hmotného majetku na jeho peněžní ekvivalent.

Příklad nesprávné praxe:

Policejní orgán zajistil historické (vojenské) vozidlo, a to přímo na srazu těchto vozidel při rekonstrukci válečné bitvy. Vozidlo vykazovalo známky znečištění, a to vně i vevnitř, kvůli kterému nebylo možno při zajištění zjistit důkladně jeho technický stav. Vozidlo bylo převezeno a umístěno na odstavnou venkovní plochu, aniž bylo jakkoli vyčištěno a prohlédnuto z důvodu možného poškození povětrnostními vlivy (např. zatékáním, mrazem apod., kdy v důsledku dojde k poškození řídicí jednotky a dalších agregátů).

Policejní orgán na základě zvážení všech okolností, v tomto případě především toho, že jde o historické vozidlo, měl zajistit vyčištění, technickou prohlídku a popis a rozhodnout o uskladnění majetku odpovídajícím jeho stavu. Pokud takovými podmínkami nedisponuje, pak měl pověřit specializovaného správce, např. ÚZSVM nebo MV-CENZA, k zajištění řádné péče, tj. vyčištění, prohlédnutí, ohledání technického stavu a zajištění dlouhodobého skladování. Zajištění řádné správy bylo vhodné naplánovat již před zajištěním nebo v době zajištění, a to v součinnosti s budoucím správcem.

Pohledávky, směnky, dluhopisy, šeky v listinné podobě. Jedná se o aktivní správu, povinností správce je včas uplatňovat a vymáhat práva, která náleží vlastníkovému zajištěnému majetku. Především jde o předchozí upozornění na splatnost a následné vymáhání řádného plnění. Nepředpokládá se prodej podle § 12 odst. 2, nicméně k jeho zvážení by mohlo dojít v souvislosti s výrazným rizikem prudkého snížení bonity dlužníka v návaznosti na faktory, jakými je např. negativní hospodářský vývoj v daném odvětví či přímo u samotného dlužníka. V praxi je však velmi složité obstarání věrohodných údajů z veřejně dostupných zdrojů, které mohou sloužit k vyhodnocení reálné

finanční situace a stavu hospodaření dlužníka. Pokud správce zjistí s využitím veřejně dostupných zdrojů dostatečně věrohodné informace o negativním finančním stavu dlužníka a jestliže vyhodnotí riziko výrazného snížení bonity jako reálné, může případně navrhnout orgánu činnému v trestním řízení prodej před splatností.

Zaknihované cenné papíry. V případě zaknihovaných cenných papírů může postačit administrativní zajištění nebo bude zapotřebí aktivní správa podle povahy cenného papíru. Aktivní správou je správce pověřen tehdy, pokud hrozí ztráta hodnoty cenných papírů, např. vzhledem k neuplatnění či nevypořádání práv (např. opční práva). Povaha, struktura a hodnota cenných papírů jsou parametry, po jejichž vyhodnocení může orgán činný v trestním řízení rovněž rozhodnout o pověření správce aktivní správou. V takovém případě je cílem vedení správy monitorování zásadních poklesů na finančních trzích. Pokud by pokles na trzích byl všeobecný a dlouhotrvající, významně převyšující 20 %, bylo by možné cenné papíry prodat se souhlasem vlastníka. Účelem správy není zhodnocování majetku prostřednictvím spekulativních aktivit. Prodej bez souhlasu vlastníka se nepředpokládá. Výjimkou by mohl být zcela zásadní pokles finančních trhů, vyvolaný významnou ekonomickou krizí, kdy hrozí rychlý a významný pokles tržní hodnoty. Nicméně i v této situaci se doporučuje, je-li to možné, nejdříve konzultovat vlastníka cenných papírů a případný prodej realizovat s jeho souhlasem.

Věcná práva, především know-how, ochranné známky, průmyslové vzory. Aktivní správa těchto práv se nevykonává, stejně tak není důvod pro jejich prodej bez souhlasu vlastníka práv, tj. podle § 12 odst. 2. K tomu je třeba podotknout, že samotná obchodovatelnost těchto práv je často problematická.

Peněžní prostředky na účtu u banky a u jiných subjektů, které mají povolení vést účty pro fyzické osoby a podnikatelské subjekty, především spořitelni družstva, jsou zajištěny pouze administrativně zákazem nakládání s peněžními prostředky na účtu, aktivní správa se nevykonává.

Virtuální měny se spravují formou uložení ve virtuální peněženke (peněženka na virtuální měnu bitcoin je zřízena u Policejního prezidia ČR, peněženky pro další virtuální měny budou zřizovány dle potřeby). Samotný transfer do připravené peněženky se považuje za počátek aktivní správy. Z praktického hlediska se doporučuje pro každý případ zajištění zřídit samostatnou peněženku. Podle stávající úpravy lze prodej virtuální měny uskutečnit jen se souhlasem osoby, které byla zajištěna. Nicméně pojem „virtuální měna“ je velmi široký a zahrnuje i „měny“ málo známé nebo dnes neznámé či neexistující, stejně jako budoucí mutace dnes virtuálních měn rozšířených. Je velmi složité